វិទ្យាស្ថានបណ្តុះបណ្តាល និងស្រាវជ្រាវដើម្បីអភិវឌ្ឍន៍កម្ពុជា
ក្រសួងផែនការ
សាកលវិទ្យាល័យភូមិន្ទភ្នំពេញ
IDRC | CRDI
ទីស្តីការគណៈរដ្ឋមន្ត្រី
ឧត្តមក្រុមប្រឹក្សាសេដ្ឋកិច្ចជាតិ

សង្ខេបសម្រាប់
គោលនយោបាយ

ឆ្នាំ ២០១២ លេខ ០៦

ផលប៉ះពាល់នៃវិបត្តិសេដ្ឋកិច្ច និងហិរញ្ញវត្ថុសាកលលើភាពក្រីក្រ

តុង គឹមស៊ុន[១]

សេចក្តីផ្តើម

វិបត្តិសេដ្ឋកិច្ច និងហិរញ្ញវត្ថុសាកល ដែលចាប់ផ្តើមដំបូងឡើងនៅសហរដ្ឋអាមេរិកឆ្នាំ២០០៨ បានរាលដាលយ៉ាងឆាប់រហ័សដល់ប្រទេសជាច្រើននៅជុំវិញពិភពលោក រួមទាំងប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍ ដូចជា កម្ពុជា ជាដើម។ តាមការព្យាករណ៍ វិបត្តិនេះបណ្តាលឲ្យប្រជាជន ៥៣លាននាក់ថែមទៀត ធ្លាក់ចុះក្រោមបន្ទាត់ភាពក្រីក្រអន្តរជាតិ ១,២៥ដុល្លារ/ថ្ងៃ និង ៦៤លាននាក់ក្រោមបន្ទាត់ភាពក្រីក្រ ២ដុល្លារ/ថ្ងៃ (Chen and Ravallion 2009)។ នៅកម្ពុជា មានការសិក្សាជាច្រើនបានព្យាយាមវាស់វែងផលប៉ះពាល់នៃវិបត្តិសេដ្ឋកិច្ច និងហិរញ្ញវត្ថុសាកល ទៅលើភាពក្រីក្រ (Tong *et al.* 2009; ADB 2008; World Bank 2009) ហើយបានរាយការណ៍ថា ចំនួនប្រជាជនក្រីក្រកើនឡើងគួរឲ្យកត់សំគាល់ ធៀបនឹងពេលមុនកើតវិបត្តិ ប៉ុន្តែលទ្ធផលនេះមិនបានបញ្ជាក់ឲ្យបានច្បាស់លាស់ អំពីវិធីសាស្ត្រនៃការគណនានោះទេ។ ឧទាហរណ៍ Tong *et al.* (2009) មិនបានគិតចូលនូវ ឥទ្ធិពលនៃការប៉ះទង្គិចផ្សេងៗតាមគ្រួសារ (idiosyncratic shocks) ដែលអាចនាំឲ្យភាពក្រីក្រកើនឡើងដែរ។ ការសិក្សានេះមានគោលដៅត្រួតពិនិត្យពីការប៉ះទង្គិចតាមគ្រួសារ និងកត្តាមិនបានសង្កេតឃើញផ្សេងៗទៀតដែលប៉ះពាល់ដល់ភាពក្រីក្រ ដើម្បីបង្កើន និងពង្រីកចំណេះដឹងឲ្យកាន់តែស៊ីជម្រៅពីផលប៉ះពាល់នៃវិបត្តិសេដ្ឋកិច្ចទៅលើភាពក្រីក្រ។

វិធីសាស្ត្រ

ការសិក្សាប្រើប្រាស់ទិន្នន័យបានពី អង្កេតបួនជុំជាបន្តបន្ទាប់លើប្រជាជន ៧៩៣គ្រួសារ ក្នុង ៩ភូមិនៅជនបទ ដែលធ្វើឡើងដោយវិទ្យាស្ថាន CDRI នៅឆ្នាំ២០០១, ២០០៤-០៥, ២០០៨ និង ២០១១។ ទាំងការវិភាគបែបពិពណ៌នា (descriptive analysis) និងការវិភាគបែបសេដ្ឋកិច្ចមាត្រសាស្ត្រ (econometric analysis) បានអនុវត្តឡើង ដើម្បីវាស់វែងបម្រែបម្រួលចំនួនជនក្រីក្រក្នុងភូមិជ្រើសរើសទាំង ៩។ ការវិភាគបែបពិពណ៌នាផ្តល់គំនិតជារួមពីការផ្លាស់ប្តូរសុខុមាលភាពគ្រួសារក្នុងគំរូតាង ប៉ុន្តែមិនអាចបំពេញពេញលេញតាមគោលបំណងចម្បង ដើម្បីបង្កើនការយល់ដឹងពីឥទ្ធិពលនៃការប៉ះទង្គិចពីខាងក្រៅទៅលើចំណាយប្រើប្រាស់ និងភាពក្រីក្រពីព្រោះគ្រួសារជាច្រើននៅតំបន់ជនបទក៏តែងទទួលរងនូវការប៉ះទង្គិចតាមគ្រួសារនីមួយៗ ដែលធ្វើឲ្យពួកគាត់ជួបការលំបាកធ្ងន់ធ្ងរដែរ។ ដើម្បីបំពេញបន្ថែមលើការវិភាគបែបពិពណ៌នា ការសិក្សា ក៏បានប្រើម៉ូដែលសេដ្ឋកិច្ចមាត្រសាស្ត្រ (econometric modelling) ដើម្បីកំណត់នូវបម្រែបម្រួលសុខុមាលភាពដ៏ជាក់លាក់បង្កឡើង ដោយការប៉ះទង្គិចពីមជ្ឈដ្ឋានខាងក្រៅផងដែរ។

លទ្ធផល

នៅឆ្នាំ២០០១ អត្រាភាពក្រីក្រមានជាមធ្យម ៤៣,៩% និងសឹងតែគ្មានការប្រែប្រួលទេនៅឆ្នាំ២០០៤ (៤៣,៨%) មុននឹងធ្លាក់ចុះមកត្រឹម ២៧% នៅឆ្នាំ២០០៨។ នៅឆ្នាំ២០១១ អត្រាភាពក្រីក្រមាន ៤១,២% ឬ ខ្ពស់ជាងឆ្នាំ២០០៨ ដល់ ៥២,៦% និងទាបជាងឆ្នាំ២០០១ ត្រឹមតែ ៦,២% ប៉ុណ្ណោះ។ កំណើនយ៉ាងខ្ពស់នៃអត្រាភាពក្រីក្រពីឆ្នាំ២០០៨ ដល់ ២០១១ ផុសឡើងជាសំខាន់

តារាង១៖ អនុបាតចំនួនជនក្រីក្រនៅឆ្នាំ២០០១-១១ (%)

		2001	2004	2008	2011
ភេទ	មេគ្រួសារជាស្ត្រី	48.0	52.2	30.2	50.1
	មេគ្រួសារជាបុរស	43.1	42.0	26.3	39.2
មុខរបរ	មេគ្រួសារប្រកបរបរមិនមែនកសិកម្ម	41.2	43.2	25.6	40.4
	មេគ្រួសារប្រកបរបរកសិកម្ម	47.1	44.8	29.4	43.1
កម្រិតអប់រំ	មេគ្រួសារមិនបានរៀនសាលា	52.1	55.2	30.3	41.8
	មេគ្រួសាររៀនកម្រិតបឋមសិក្សា	44.8	45.1	30.8	45.8
	មេគ្រួសាររៀនកម្រិតមធ្យមសិក្សា ឬខ្ពស់ជាង	32.0	24.6	13.8	29.8
ភូមិទាំងអស់		43.9	43.8	27.0	41.2

ប្រភព៖ ទិន្នន័យអង្កេតគ្រួសាររបស់វិទ្យាស្ថាន CDRI (២០០១-១១)

[១] លោកបណ្ឌិត តុង គឹមស៊ុន ជាអ្នកស្រាវជ្រាវ និងអ្នកសម្របសម្រួល កម្មវិធីសេដ្ឋកិច្ច ពាណិជ្ជកម្ម និងសហប្រតិបត្តិការក្នុងតំបន់ នៅវិទ្យាស្ថាន CDRI។

☞ អគារលេខ ៥៦ ផ្លូវ ៣១៥ ទួលគោក
✉ ប្រអប់សំបុត្រលេខ ៦២២ ភ្នំពេញ កម្ពុជា
☏ (៨៥៥-២៣) ៨៨១ ៣៨៤/៨៨១ ៧០១/៨៨១ ៩១៦/៨៨៣ ៦០៣
🖷 (៨៥៥-២៣) ៨៨០ ៧៣៤
អ៊ីមែល៖ cdri@cdri.org.kh
គេហទំព័រ៖ http://www.cdri.org.kh

រូបភាព១៖ ខ្សែកោងភាពក្រីក្រ

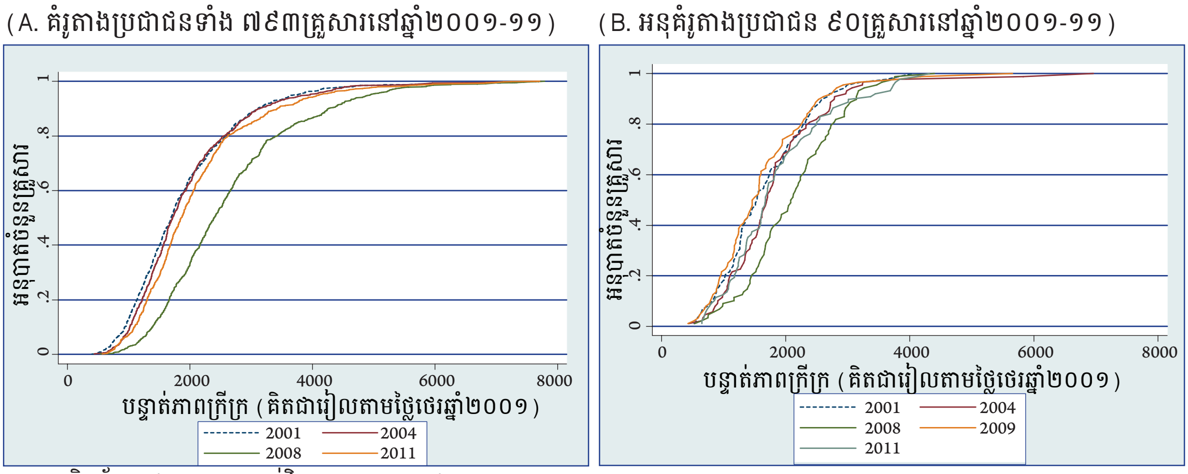

ប្រភព៖ ទិន្នន័យអង្កេតគ្រួសាររបស់វិទ្យាស្ថាន CDRI (២០០១-១១)

ដោយសារការរួមចុះសេដ្ឋកិច្ច និងការប៉ះទង្គិចជាលក្ខណៈបុគ្គល។ ការគួបផ្សំគ្នានៃការប៉ះទង្គិចជារួម (covariate shocks) និងតាមគ្រួសារនីមួយៗ មិនត្រឹមតែរុញច្រានប្រជាជនជនបទមួយចំនួនឲ្យចូលក្នុងភាពក្រីក្រប៉ុណ្ណោះទេ ប៉ុន្តែថែមទាំងធ្វើឲ្យប្រជាជនដែលក្រីក្រស្រាប់ កាន់តែចុះក្រថែមទៀត ។

ក្រុមអ្នកស្រាវជ្រាវបានកត់សម្គាល់ថា នៅគ្រប់ឆ្នាំ ចំនួនជនក្រីក្រក្នុងចំណោមគ្រួសារប្រកបរបរកសិកម្ម មានកម្រិតខ្ពស់ជាងគ្រួសារប្រកបរបរក្រៅពីកសិកម្ម។ ស្រដៀងនេះដែរ គ្រួសារមានស្ត្រីជាមេគ្រួសារច្រើនតែក្រីក្រជាង គ្រួសារមានបុរសជាមេគ្រួសារ។ ដូចបានរំពឹងទុក គ្រួសារដែលមានមេគ្រួមិនបានចូលរៀនសាលា ឬរៀនបានត្រឹមកម្រិតបឋមសិក្សា ក្រជាង គ្រួសារដែលមានមេគ្រួ មានការអប់រំកម្រិតមធ្យមសិក្សា ឬខ្ពស់ជាង។

ដើម្បីត្រួតពិនិត្យពីកម្រិតប្រែប្រួលនៃលទ្ធផលសិក្សា ទៅតាមជម្រើសនៃបន្ទាត់ភាពក្រីក្រ ក្រុមស្រាវជ្រាវបានអនុវត្តវិធីសាស្ត្រគណនាអត្រាភាពក្រីក្រ (stochastic dominance approach) ដោយគូសខ្សែកោងភាពក្រីក្រសម្រាប់ឆ្នាំនីមួយៗ។ បើសិនខ្សែកោងភាពក្រីក្រនៃឆ្នាំមួយ ស្ថិតនៅទាំងស្រុង ពីលើខ្សែកោងនៃឆ្នាំមួយទៀត ភាពក្រីក្រនៅឆ្នាំនោះវាមានកម្រិតខ្ពស់ជាង ទោះគេជ្រើសយកបន្ទាត់ភាពក្រីក្រ ឬការវាស់ស្ទង់ភាពក្រីក្របែបណាក្តី។

លទ្ធផលបង្ហាញថា អនុបាតចំនួនជនក្រីក្រក្នុងភូមិជ្រើសរើសទាំង ៩ នៅឆ្នាំ២០១១ បានកើនឡើង ធៀបនឹងឆ្នាំ២០០៨ (រូបភាព១A)។ មានភស្តុតាងបន្ថែមបង្ហាញថា អនុបាតភាពក្រីក្រនៅឆ្នាំ២០១១មានកម្រិតទាបជាងឆ្នាំ២០០៩ (រូបភាព១B)ដែលផ្តល់ជាគំនិតថា កំណើនថ្លៃអាហារនិងប្រេងឥន្ធនៈ និងវិបត្តិហិរញ្ញវត្ថុសាកល បានប៉ះទង្គិចធ្ងន់ធ្ងរដល់សេដ្ឋកិច្ចកម្ពុជានៅឆ្នាំ២០០៩ ហើយបន្ទាប់ពីនោះ សេដ្ឋកិច្ចក៏បានចាប់ផ្តើមងើបឡើងវិញយឺតៗ។ កង្វះទិន្នន័យគ្រួសារនៅឆ្នាំ២០០៩ និង ២០១០ អាចបិទបាំងឥទ្ធិពលនៃវិបត្តិទៅលើ សុខុមាលភាពគ្រួសារនៅតំបន់ជនបទកម្ពុជា។ ម៉្យាងដែលសេដ្ឋកិច្ចមាត្រសាស្ត្រ បានបញ្ជាក់ម្តងទៀតថា បើសិនជាកត្តាផ្សេងទៀតនៅថេរ វិបត្តិសេដ្ឋកិច្ច និងហិរញ្ញវត្ថុសាកលទំនងជាអាចបង្កើនអនុបាតចំនួនជនក្រីក្រពី ៣៧% ដល់ ៤៤%។ ដោយហេតុថា សេដ្ឋកិច្ចកម្ពុជាបានទទួលរងការប៉ះទង្គិចពីខាងក្រៅធ្ងន់ធ្ងរបំផុត នៅឆ្នាំ២០០៩ ដូច្នេះកំណើនអត្រាភាពក្រីក្រដោយសារវិបត្តិសេដ្ឋកិច្ច វាអាចមានកម្រិតខ្ពស់ជាងនេះទៀត។

សន្និដ្ឋាន

ការសិក្សានេះបង្ហាញថា ភាពក្រីក្របានកើនឡើងគួរឲ្យកត់សម្គាល់នៅពេលវិបត្តិសេដ្ឋកិច្ច និងហិរញ្ញវត្ថុសាកល បានប៉ះទង្គិចដល់កម្ពុជានៅឆ្នាំ២០០៩។ លទ្ធផលរកឃើញបង្ហាញថា ប្រជាជនកម្ពុជាភាគច្រើន មានកម្រិតជីវភាពខ្ពស់ជាងបន្ទាត់ភាពក្រីក្រតែបន្តិចប៉ុណ្ណោះ ហើយងាយរងគ្រោះដោយសារការប៉ះទង្គិចពីខាងក្រៅ ដូចជា ការឡើងថ្លៃអាហារនិងប្រេងឥន្ធនៈ ឬវិបត្តិហិរញ្ញវត្ថុសាកល ជាដើម។ គ្រួសារគ្រប់ប្រភេទទាំងអស់ ទំនងបានទទួលរងឥទ្ធិពលពីវិបត្តិសេដ្ឋកិច្ច។ ក្រុមស្រាវជ្រាវបានសង្កេតឃើញថា សត្វចិញ្ចឹមបានក្លាយជាកត្តាដ៏សំខាន់ ក្នុងការការពារគ្រួសារពីការធ្លាក់ខ្លួនក្នុងភាពក្រីក្រ ទោះបីចំណែករបស់វាក្នុងចំណូលសរុបបានធ្លាក់ចុះពីមួយឆ្នាំទៅមួយឆ្នាំក្តី។ កុមារអាយុពី ៧ ដល់ ១៤ឆ្នាំ ទំនងជាចូលរួមក្នុងសកម្មភាពសេដ្ឋកិច្ច ច្រើនជាងនៅមុនពេលមានវិបត្តិ។ នេះមានន័យថា យុទ្ធសាស្ត្រទប់ទល់ជាលក្ខណៈក្រៅផ្លូវការ បានដើរតួនាទីយ៉ាងសំខាន់ ក្នុងការការពារគ្រួសារពីការធ្លាក់ខ្លួនក្នុងភាពក្រីក្រ ឬកាន់តែក្រទៅៗ។ ការសិក្សាក៏បានបង្ហាញដែរថា ប្រជាជនកម្ពុជាភាគច្រើនត្រូវការនូវ ប្រព័ន្ធធានារ៉ាប់រងប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាពមួយ។ ទិន្នន័យអង្កេតប្រចាំឆ្នាំទៅលើក្រុមគ្រួសារដដែលៗ ហើយអាចតំណាងឲ្យទូទាំងប្រទេសនោះពិតជាមានសារៈសំខាន់ខ្លាំងណាស់ដើម្បីត្រួតពិនិត្យតាមដានភាពក្រីក្រ និងបញ្ហាពាក់ព័ន្ធនានា។